

Vertalen om te begrijpen

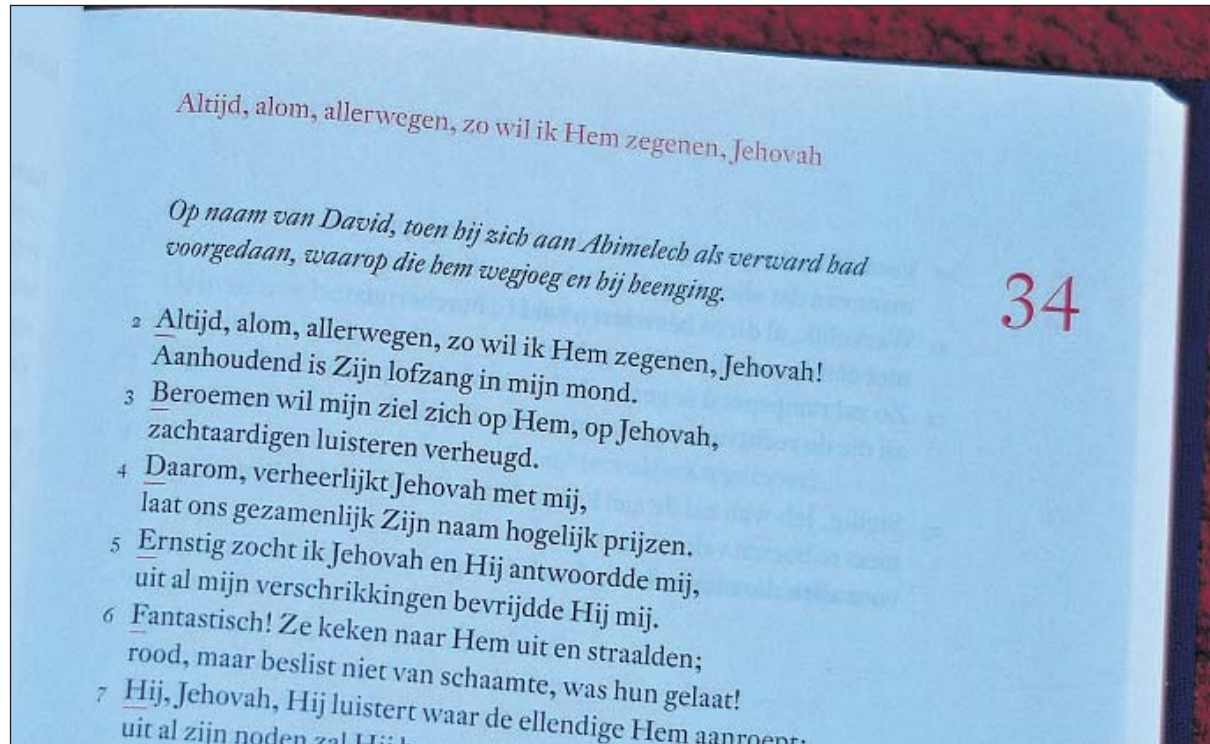
Frans Croese, Jehovah's Getuige, maakte een eigen vertaling van de Psalmen. Ook hij koos voor 'Jehovah' als vertaling van de Godsnaam. Maar dat was niet vanzelfsprekend.

Een Jehovah's Getuige die een eigen vertaling van een bijbelboek maakt en publiceert, is iets bijzonders. Getuigen gebruiken wereldwijd de Nieuwe-Wereldvertaling van het Wachtstorengenootschap, waarvan het bestuur zetelt in New York. De Engelse vertaling van de grondtekst dient als basis voor de vertalingen die over heel de wereld worden gebruikt.

En toch publiceerde Frans Croese uit Leusden onlangs 'Tot lof van God - het boek der Psalmen' (uitgeverij Ipenburg). Aanvankelijk was het helemaal niet de bedoeling dat er zo'n boek zou komen, zegt Croese. „Ik heb de Psalmen altijd vertaald om ze beter te begrijpen, nooit met de gedachte ze te publiceren.”

Het eigen bijbelvertaalwerk van Croese heeft een lange voorgeschiedenis. Al jong raakte hij in de ban van de Tweede Wereldoorlog - hij werd in 1942 geboren - en de Jodenvervolgung. „Daarnaast werd ik op de een of andere manier geïnfecteerd met een onderzoekende geest. 'Wat is werkelijk waar?' Dat hield mij als kind al bezig en maakte van mij al vroeg een onderzoekende lezer.”

Het bracht Croese er onder meer toe om in 1964 Hebreuws te gaan studeren. En zijn interesse voor het

Een voorbeeld van een acrostichon, Psalm 34.

Joodse volk bracht hem er twee jaar later toe naar Israël te vertrekken om er ruim een jaar te blijven. „Ik ging daarbij ook de bijbel in het Hebreuws lezen en leerde die meer te begrijpen in de context van het land zelf.”

Terug in Nederland kreeg Croese ook meer interesse voor literatuur en

poëzie en schreef zelf ook zo nu en dan een gedicht. „Toen realiseerde ik me, beslist meer dan daarvoor, wat een prachtige literatuur het boek der Psalmen eigenlijk is. En zo kwam ik er toe die te gaan vertalen, het liefst zoals het destijds was bedoeld: zo onafhankelijk mogelijk, los van stereotype vooroordelen.”

Croese: „Ik wilde niet mijn persoonlijke mening aan een ander opdringen, het ging om de Psalmen.” Sterker nog, de vertalingen van de 150 Psalmen lagen min of meer voltooid al jaren op de plank, toen uitgever Rien Ipenburg hem er van overtuigde om het werk uit te geven, omdat diens manier van vertaling volgens hem

„een novum” op bijbelvertaalgebied vormt. De vertaling van Croese is ritmisch, maar wat nog meer opvalt, veel Psalmen vormen een acrostichon: de eerste letters van een regel of strofe passen achter elkaar of vormen een woord of zin. Een voorbeeld vormt Psalm 119, de langste psalm, waarbij de coupletten van ieder acht verzen, steeds beginnen met opeenvolgende letters van het alfabet.

Croese vertaalt de Godsnaam met 'Jehovah', typerend voor Jehovah's Getuigen. Maar, benadrukt hij, dat was niet zo vanzelfsprekend als het lijkt. Achterin zijn boek geeft hij een uitvoerige verantwoording. „Ik heb gekozen voor een weergave van Godsnaam die zo dicht mogelijk de respectvolle vrijmoedigheid benadert die kenmerkend is voor de Psalmen.”

Het was niet gemakkelijk, zegt Croese. In joodse kring bestaat principiële moeite met het uitspreken van de Godsnaam, maar ook tegen het weergeven ervan in een vertaling. Bovendien is niet zeker hoe indertijd die Godsnaam geklonken heeft. Waar getuigen 'Jehovah' schrijven, is 'Jahweh' gebruikelijker. Toch koos Croese daar niet voor.

„Niet uit gewoonte of traditie, maar op grond van een ontdekking.” Bij het vertalen en analyseren kreeg Croese een aantal aanwijzingen dat de Godsnaam oorspronkelijk uit drie lettergrepen zou hebben bestaan. En daarom koos hij voor 'Jehovah'. De lezer is vrij, zegt hij, om bij het zien van die naam die uit te spreken op „een wijze die men voor zichzelf passend acht”.

W.S.